

Agro Nyt

Et månedligt nyhedsbrev fra Schiller Institutet

årgang 14 nr. 12

december 2002

LAUTENBACHS »NEW DEAL«

Med ulykkelige Argentina som undtagelse er der endnu langt fra vore dages internationale økonomiske krise til 30'ernes depression med massearbejdsløshed, sult og elendighed. Nuvel, set fra den vinkel er nedenstående advarsel måske lidt tidligt ude. Men det er langt bedre at komme for tidligt end for sent, når det gælder historiens gang. I særdeleshed, hvis man skal undgå at gentage politiske katastrofer.

Da børskrakket i 1929 sendte depressionens spøgelse gennem hele den industrialiserede verden reagerede, USA's præsident Herbert Hoover med alle de klassiske virkemidler. Skattesænkninger, rentenedsættelser og offentlige besparelser. Men lige lidt hjalp det. Den amerikanske økonomi var stendød. Derfor foreslog den demokratiske præsidentkandidat Franklin D. Roosevelt helt ekstraordinære økonomiske tiltag. Det blev han valgt på. Og så snart han rykkede ind i Det hvide Hus i marts 1933, iværksatte han en række storstilede offentlige infrastrukturprojekter og beskæftigelsesprogrammer, som fik fællesbetegnelsen »New Deal«. Det mest imponerende af disse var Tennessee Valley Authority, TVA, der med dæmninger, kraftværker, vandingsanlæg, landbrugsprojekter og skoler bragte den moderne industriudvikling ud til de mest tilbagestående egne i USA.

To måneder før Franklin D. Roosevelts indtræden i embedet blev en vis hr. Hitler udpeget som rigskansler i Tyskland. Det blev starten på tolv års mareridt for Europa og den øvrige verden. Mange har siden spurgt sig, om ikke det kunne have været undgået. Og det kunne det faktisk. Tyske økonomer havde allerede i september 1931 samlet politikere, industriledere og bankfolk til et hemmeligt møde i landets førende økonomiske institut, Friedrich List-Selskabet. Her fremlagde en embedsmand fra det tyske økonomiministerium, Wilhelm Lautenbach, en skitse til genoplivningen af den tyske økonomi gennem offentlige kreditter og infrastrukturprojekter. »Lautenbachplanen« blev den tyske udgave af »New Deal« kaldt. Men rigskansler Herbert Brüning turde ikke bryde med de internationale bankers strenge krav om nedskæringer og offentlige besparelser. Ikke før i december 1932 kom »Lautenbachplanen« ud af mølposen. En desperat rigskansler Kurt von Schleicher forsøgte at genoprette økonomien og stoppe den frembrusende nazibevægelse. Men da var det for sent. Med hjælp fra Hjalmar Schacht og finansverdenen kuppede Hitler sig til magten i januar 1933.

Nu er verden atter på vej ned i et økonomisk sort hul. I Argentina kan vi se hvordan, der ser ud på bunden. Overalt finder vi samme politiske reaktion: Nedskæringer, nedskæringer, nedskæringer. Men denne gang må vi ikke vente til »december '32«, før vi skifter kurs. Schiller Institutets forslag ligger allerede klart og hedder et »Super-TVA« for USA og »Den eurasiske Landbro« for Europa, Afrika og Asien.

POLITISKE OG ØKONOMISKE KRISER

Umiddelbart efter **Dronning Elizabeth II's** åbningstale i det britiske parlament den **18. november** satte finansminister **Gordon Brown** dagsordenen for den efterfølgende debat: »Før første gang i næsten **30 år** trues **Amerika, Europa** og **Asien** samtidigt af økonomiske tilbageslag«. Han fortsatte: »De førende industrilande i **G-7** oplever det største fald i væksten siden konjunkturfatningen i **1974**, og det værste fald i industriproduktionen siden oliekrisen«. Hvad angår landene udenfor G-7, så oplever de, ifølge Brown, den »skarpeste nedgang« i den globale økonomiske vækst siden **1974**.

I et interview med det tyske ugemagasin *Der Spiegel*, den **2. december**, udtrykte den tidligere japanske finansminister **Eisuke Sakakibara** samme frygt som Gordon Brown: »Den verdensøkonomiske situation er yderst alvorlig. Som vicefinansminister var jeg involveret i håndteringen af de globale finanskriser i **1997** og **1998**. Dengang havde krisen sine rødder i **Asien, Rusland** og **Brasilien**. I dag er situationen langt farligere. Nu hedder krisens udgangspunkter **Japan, USA** og **Tyskland**. Hertil skal lægges den yderst dramatiske situation i **Latinamerika**«. På *Der Spiegels* spørgsmål om hvorvidt vi er på vej ind i en verdensøkonomisk krise, svarede Sakakibara: »Den trussel er særdeles reel. Verdens aktiemarkeder er styrtdykket, men de er stadig langt fra at have nået bunden. I mellemtiden akkumulerer bankerne i Japan, Tyskland og USA dårlige lån med en svimlende hastighed«. Sakakibara advarede også om, at trods den meget omtalte »globalisering« mangler vi faktisk globale finansinstitutioner, der er i stand til at håndtere en verdensomspændende finanskrise.

Som det desværre gælder for flertallet af den vestlige verdens politikere, har finansminister Gordon Browns erkendelse af den økonomiske krises alvor ikke affødt en tilsvarende forståelse for nødvendigheden af en omlægning af den økonomiske politik. Mens han talte om den værste økonomiske krise i **30 år**, så svor han i samme åndedrag at fastholde den stramme finanspolitik og afviste blankt at give indrømmelser overfor de strejkende britiske brandmænds krav om højere løn. Det fik fagforeningsleder **Andy Gilchrist** til at true med et politisk opgør med **Tony Blairs Labour-regering**.

I **Frankrig** skabte strejker blandt lastbilchauffører og flyveledere kaos på landevejene og i lufthavnene i midten af november. I **USA** truer et totalt sammenbrud af transportsektoren. De amerikanske jernbaner nærmer sig regulær udrydelse, og trods millioner af passagerere er luftfarten truet af et uoverskueligt økonomisk kaos. Siden afreguleringen i slutningen af **70'erne** har **92** ud af de daværende **100** amerikanske luftfartsselskaber måttet dreje nøglen om. De resterende **8** nationale flyselskaber er blevet reduceret til lavprisselskaber med dårlig service, nedslidte fly og underbetalt personale. En strejke i **USA's** største flyselskab **United Airlines** blev midlertidigt afværget i begyndelsen af **december**, da fagforeningerne accepterede en gennemsnitlig lønnedgang på **7%**. Men nye arbejdskonflikter kan bryde ud når som helst, med et totalt sammenbrud i flyindustrien til følge. (United Airlines er sammen med det kriseramte brasilianske flyselskab **Varig Airline** med i det internationale samarbejde, **Star Alliance**, hvor man også finder **SAS**. En amerikanske flykrise kan således få konsekvenser herhjemme -red.).

Men det er ikke kun den amerikanske luftfartsindustri, der er i dyb krise. Det er alle de amerikanske delstater også. Mens den føderale regering i **Washington** forbereder en ny omgang skattelettelser, tvinger dramatiske fald i skatteprovenuet delstatsregeringerne og byrådene overalt i **USA** til at skære ned på socialhjælp, arbejdsløshedsunderstøttelse, ældreforsorg m.m. Trods massive nedskæringer er flere delstater, med **New York** og **Californien** i spidsen, så forgældede, at det kan ende i en eller anden form for officiel betalingsstandsning. Indtil videre har **Bush-regeringen** afvist enhver snak om føderal hjælp. Her koncentrerer man sig nemlig fuldstændig om »krigen mod terror« og »hjemlandets sikkerhed«. Et helt nyt »sikkerhedsministerium« med **170.000** ansatte er ved at blive opbygget. Det koster mange penge. Derfor fastfros præsident George W. Bush den **30. november** de offentlige ansattes lønstigninger, med henvisning til den »nødretstilstand landet har befundet sig i siden den **11. september 2001**«.

Den amerikanske delstatskrise har sin direkte parallel i **Tyskland**. Bystyret i **Berlin** er i princippet under konkursbehandling, og efter valget den **22. september** har forbundsregeringen »pludseligt« opdaget, at der her og nu mangler skatteindtægter for mindst **15,4 mia. euro**, hvis de offentlige budgetter skal hænge sammen. Det har kastet Tyskland ud i en alvorlig politisk krise.

Den **19. november** kunne man i den tyske avis *Frankfurter Allgemeine Zeitung* læse en kronik af den højreliberale historiker **Arnulf Baring**. Kronikken var et surt angreb på forbundskansler **Gerhard Schröder** i særdeleshed og det tyske politiske system i almenhed. Det, der især var faldet Arnulf Baring for brystet, var Schröders klare afstandtagen til **USA's** planer om en krig imod **Irak** og forbundskanslerens gode forhold til **Ruslands** præsident **Putin**. Men han beskyldte også Schröder for at gøre Tyskland til »**Vestens DDR**« gennem en uansvarlig økonomisk politik, og han anklagede alle de tyske partier for at være »blodfattige« og uden politiske visioner. Baring sammenlignede den nuværende politiske og økonomiske krise med krisen i **30'erne** og beklagede, at den tyske grundlov ikke længere har den **artikel 48**, der i **1930** gjorde det muligt for **Brüning-regeringen** at gennemtvinge sin politik gennem nødforordninger. For selv om Baring bedyrede, at han »selvfølgelig ikke« går ind for diktatur, insisterede han samtidig på, at de påkrævede økonomiske »reformer« er så gennemgribende, at de næppe vil blive ført ud i livet med mindre de politiske partier, **Forbundsdagen** og **Forbundsrådet** midlertidigt sættes ud af spillet.

Den **22. november** sendte **Schiller Instituttets** internationale præsident **Helga Zepp-LaRouche**, i sin egenskab af ordførende for det tyske parti **Bürgerrechtsbewegung Solidarität**, et åbent brev til forbundskansler Schröder, i hvilket hun kraftigt advarede regeringen imod at reagere på den økonomiske krise med samme hårde spare- og nedskæringsprogram, som den berygtede regering under ledelse af **Heinrich Brüning** gjorde det i **1930-32**. Det ledte helt unødvendigt til **Hitlers** magtovertagelse i **1933**. Helga Zepp-LaRouche gjorde i sit brev opmærksom på, at der også dengang fandtes et alternativ. Med **Wilhelm Lautenbach** i spidsen havde en gruppe økonomer udarbejdet et økonomisk genopbygningsprogram i stil med præsident **Franklin D. Roosevelts** såkaldte »**New Deal**« i **USA**. Derfor opfor-

drede hun forbundskansler Schröder til at udnytte efterkrigstidens mest effektive genopbygningsinstitution, **Kreditanstalt für Wiederaufbau**, til at iværksætte store infrastrukturprojekter, der kan trække Tyskland og det øvrige Europa ud af krisen.

Den **24. november** kunne man i *Welt am Sonntag* læse en kronik af den tidligere tyske »overvismand« og direktør for **Instituttet for Verdensøkonomisk Forskning i Kiel, Herbert Giersch**. Med udgangspunkt i den nuværende økonomiske krise reflekterede Giersch over sine mere end **70 år** med økonomisk politik. Han understregede, at det var hans

personlige erfaringer under krisen i **30'erne**, der vakte hans interesse for nationaløkonomi, og han beskrev hvorledes velkendte økonomer fra forskellige politiske lejre, som f.eks. **Wagemann, Woytinsky, Lautenbach, Sombart, Löwe og Ledere**, efter krisens udbrud i **1930** havde forsøgt at overbevise de politiske ledere og den offentlige opinion om nødvendigheden af aktive offentlige investeringsprogrammer. Havde disse økonomer haft held med deres forehavende, ville nazistpartiet have tabt valget i **sommeren 1932**, og Hitler ville aldrig være kommet til magten, skrev **Giersch**.

NORDISK UNGDOMSKONFERENCE

Den **30. november – 1. december** samledes unge fra **Norge, Sverige og Danmark** på **Schiller Instituttets** kontor i **København** til den nye internationale **LaRouche-ungdomsbevægelses** stiftende konference i **Norden**. Og det var **Lyndon LaRouche** selv, der åbnede konferencen med en inspirerende tale over telefonen. Han understregede, at vi er nået til enden på en lang ideologisk periode, der tog sin begyndelse i tiden omkring **USA's** engagement i **Indokina** i **1964**, og som nu slutter med et sammenbrud i det verdensbillede, der har styret de ledende politiske institutioner i **USA og Europa** og den herskende offentlige mening i **Den vestlige Verden**. Efter **2. verdenskrig** var der i **USA og Europa** stærk opbakning til en politik, der tog sigte mod en økonomisk genopbygning af verden som helhed, og der var en lige så stærk modstand mod **Bertrand Russells** og **H.G. Wells'** utopiske forestillinger om et verdensimperium. I begyndelsen af **60'erne** indtraf et faseskifte. »Producersamfundet« blev erstattet med »forbrugersamfundet«, og i en kombination af **Cubakrisen** i **1962**, starten på krigen i **Vietnam** og ungdommens »rock-narkotika-sex«-modkultur opstod forestillingerne om forbrugertankegang, det efterindustrielle samfund, miljøbevidsthed m.m. Datidens unge og teenagere nåede aldrig at få personlige erfaringer i et producersamfund, og det er dem, der nu sidder på de ledende positioner i partierne, de politiske organisationer og regeringerne. Efter **Sovjetunionens** sammenbrud i **1989-91** forsvandt også modstanden imod den utopiske imperialisme kaldet globalisering, og vi står tilbage med en krise og et akut psykologisk sammenbrud, der har ramt de rigeste **20%** af befolkningen og store dele af de ledende politiske kredse. Ingen har tilsyneladende andre bud på krisen end nedskæringer, nedskæringer og atter nedskæringer. Overfor dette står LaRouches overlevelsesplan, der bl.a. er ved at udmønte sig som den »strategiske trekant« mellem **Rusland, Kina og Indien**, og som vi må få Vesten til at tilslutte sig.

Næste taler var **Schiller Instituttets** formand i **Danmark Poul E. Rasmussen**, som gennemgik **Carl Friedrich Gauss'** provokerende geometriske bevis for algebraens grundsætning fra **1799**, som et eksempel på en **22-årig** mands hybridiske afsløring af den åndelige dovenskab hos etablerede matematikere, som f.eks. **Lagrange** og **Euler**.

Søndag morgen tog **Schiller Instituttets** stifter og internationale præsident, **Helga Zepp-LaRouche**, ordet via en telefonforbindelse fra **Wiesbaden, Tyskland**. Hun gennemgik den historiske tragedie bag **Herbert Brünings, Kurt von Schleichers** og de øvrige tyske politikeres manglende mod til i tide at gennemføre det økonomiske genopbygningsprogram, som **Wilhelm Lautenbach** og en kreds af økonomer udarbejdede i **1931-32**, og som kunne have forhindret **Hitlers** magtovertagelse i **1933**. Hun opfordrede den nye nordiske ungdomsbevægelse til at sætte den alvorlige økonomiske krise i Tyskland på dagsordenen, så vi undgår en gentagelse af historien. Helga sluttede af med en gennemgang af **Nicolaus Cusanus'** begreber om mikrokosmos og makrokosmos; først i form af udviklingen af det enkelte individs kreative formåen i forhold til universet som helhed, og dernæst i relation til udviklingen af den suveræne nationalstat i forhold til

et internationalt samfund af nationer. Hun udfordrede hver enkelt til at udvikle en identitet som verdenshistorisk individ.

Under overskriften: »99,99999% af universet består af idéer« viste Schiller Instituttets internationale videnskabelige leder, **Jonathan Tennenbaum**, hvorledes begrebet »ressourcer« ikke er en fast, uforanderlig størrelse, men alene bestemmes af menneskets evne til at udvikle nye fysiske principper. Præsentationen sluttede af med en demonstration af udviklingsprincipperne i klassisk musik gennem Tennenbaums og **Tom Gillesbergs** opførelse af **Mozarts »Abendempfindung«**.

Et udskrift (på engelsk) af Lyndon LaRouches indlæg og den efterfølgende diskussion kan læses på www.schillerinstitut.dk/konference.html. Senere kommer også Helga Zepp-LaRouches indlæg.

BRISTEFÆRDIG KREDITBOBLE

Ifølge en kronik i den amerikanske avis *The Washington Post* den **15. november**, skrevet af avisens finans ekspert **David Ignatius**, står verden overfor en boble på de internationale obligations- og lånemarkeder, der får IT-aktiebollen fra **1999-2000** til at blegne i sammenligning. Efterhånden som den økonomiske krise er taget til i styrke er kvaliteten af de internationale bankers udlånporteføljer faldet tilsvarende. Det samme er bankernes egen kreditværdighed. Og dette billede er det samme over hele verden. Bankerne i **Japan, Kina, Tyskland** og **USA** er i store vanskeligheder. I **2001** og **2002** rundede værdien af misligholdte obligationslån ca. **180 mia. dollars**, og ser man alene på de såkaldte »sikre obligationer«, så har de, ifølge den administrerende direktør for investeringsbanken **Morgan Stanley, J. Robert Maguire**, udløst tab, der svarer til det akkumulerede tab på alle investeringssikre obligationer over de seneste **20 år**.

Oven i alt dette kommer de eksotiske investeringsinstrumenter, der kaldes derivater. Det er investeringspapirer, som investeringsbankerne selv udsteder på baggrund af almindelige obligationer og gældsbeviser (eller valutaer *-red.*). I **december 1998** var den samlede værdi af kreditderivater ca. **50 mia. dollars**. I **december 2002** har investeringsbankerne udstående kreditderivater til værdi af ca. **2.400 mia. dollar**. David Ignatius gør opmærksom på, at dette investeringscirkus er lige så uigennemskueligt som regnskabet i den sammenbrudte energi-gigant **Enron** (der i øvrigt selv specialiserede sig i salg af energi-derivater *-red.*). Ifølge Ignatius er der ingen grund til at fæste lid til føderalbankdirektør **Alan Greenspan** og investeringsbankernes forsikringer om, at »alt er under kontrol«.

Og for at det ikke skal være løgn, har nogle af de amerikanske småinvestorer tilsyneladende glemt alt om, hvor alvorligt de brændte fingrene på IT-aktierne. Ifølge den amerikanske avis *USA Today* den **4. december** er en ny spekulationsboble i IT-aktier vokset op under efterårets midlertidige opsving på de amerikanske aktiemarkeder. Aktier, der tidligere har mistet op mod **90%** af deres værdi, er igen steget kraftigt. Også selv om virksomhedernes indtjeningsmuligheder er lige så dårlige, som da boblen brast.

RUSLAND-KINA-INDIEN

Under et besøg i **New Delhi** den **21. december 1998** fremlagde **Ruslands** daværende premierminister, **Jevgenij Primakov**, sine visioner om etableringen af et strategisk trekantssamarbejde mellem **Rusland, Kina** og **Indien** (se også *Agro-Nyt*, jan. '99). Siden er det diplomatiske samarbejde mellem de tre lande vokset støt, og under **FN's** generalforsamling i **september** mødtes udenrigsministrene **Igor Ivanov, Tang Jiaxuan** og **Yashwant Sinha** for at diskutere de vigtigste internationale politiske spørgsmål og forberede næste fase i et endnu tættere politisk samarbejde. Denne næste fase blev så konsolideret med præsident **Vladimir Putins** dobbelte statsbesøg i Kina og Indien den **1.-5. december**.

forbeholdt avispostkontoret

Et højtstående medlem af den russiske **statdumas** udenrigspolitiske komité sagde den **3. december** til den indiske avis *The Hindu*: »Rusland er ved at opbygge et nyt system af internationale relationer i **Asien** – en trekant af strategisk stabilitet, sikkerhed og kamp imod den internationale terrorisme, hvor de tre poler vil være **Moskva, Beijing** og **Delhi**«.

Men trekantssamarbejdet rækker langt ud over »kampen imod terrorismen«. Under møderne mellem præsident **Putin** og præsident **Jiang Zemin** i **Beijing** den **2. december** blev man enige om tættere russiske forbindelser til det asiatiske økonomiske og politiske samarbejde i den såkaldte **ASEAN+3** (de ti sydøstasiatiske lande plus **Kina, Japan** og **Sydkorea -red.**) og et tættere russisk-kinesisk samarbejde indenfor den centralasiatiske samarbejdsorganisation **Shanghai Cooperation Organization (Rusland, Kina, Kasakhstan, Kirgisistan, Tadsjikistan** og **Usbekistan -red.)**, hvor Rusland støtter Indiens optagelse. Kina vil til gengæld arbejde på at få Rusland optaget i den asiatisk-europæiske samarbejdsorganisation **ASEM** (det seneste ASEM-topmøde fandt sted i **København** i **september -red.**).

Den **4. december** underskrev præsident Vladimir Putin og premierminister **Atal Behari Vajpayee** en ny strategisk pagt mellem Rusland og Indien, der fik navnet »**Delhi Deklarationen**«, samt **8** omfattende militære, økonomiske og teknologiske samarbejdsaftaler. Indien blev bl.a. inviteret til at investere i den russiske olieindustri, og begge lande vil udbygge det i forvejen omfattende samarbejde omkring atomenergi og rumfartsteknologi. I en fællesudtalelse advarede de to ledere imod et militært angreb på **Irak**.

Den amerikanske demokratiske præsidentkandidat og økonom **Lyndon LaRouche** har i flere år, bl.a. under besøg i Moskva og New Delhi, slået kraftigt til lyd for et tættere økonomisk og politisk samarbejde på det eurasiske kontinent og i særdeleshed mellem Rusland, Kina og Indien. For LaRouche er det vigtigt, at så mange lande som muligt går sammen om en »overlevelsesstrategi«, indtil den nødvendige reorganisering af det internationale finans- og betalingsystem kan gennemføres.

GLÆDELIG JUL OG GODT NYTÅR

Ønskes til alle vore læsere og venner fra *Agro-Nyt's* redaktion. Vi ses i **2003**.

AGRO-NYT udgives hver måned af **Schiller Institut**, Postboks 2613, 2100 København Ø, tlf: 35 43 00 33, Giro 564-8408, e-mail: si@schillerinstitut.dk Internet-adresse: <http://www.schillerinstitut.dk/> Redaktion: Poul Rasmussen (ansvh.), Tom Gillesberg, Percy Rosell og Executive Intelligence Review News Service. Abonnement: 1 år: 2.000 kr. – 6 mdr.: 1.000 kr. – 3 mdr.: 600 kr. Eftertryk kun tilladt med kildeangivelse. ISSN: 0905-3786 Eget tryk